

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

§. 8. & seq. Solvuntur abjectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

omousii usurparunt. . . . Filium omousion dixerunt non incongrue, ut natura aequalitatem demonstrent. Non enim quae ad invicem sunt cognata, sunt ad invicem consubstantialia. . . . sed cum cum & causa & causante ejusdem per omnia naturae sunt participes. Vox ista & Sabellii impietatem corrigit: tollit enim hypostasios identitatem, perfectamque personarum intelligentiam inducit. Non enim idem sibi ipsi consubstantialis est, sed alterum alteri. Proinde recte ac religiose admodum usurpatur, cum & hypostasios proprietatem discernat, & natura sine ulla diversitate communionem exprimat. Et S. Ambrosius lib. 3. de fide cap. 7. Hoc verbum (omousion) in tractatu fidei posuerunt Patres (Niceni) quod id viderunt adversariis esse formidini, ut tanquam evaginato ab ipsis gladio (nam in quadam sua epistola, in Concilio lecta, scripserat Eusebius Nicomediensis: Si verum Dei Filium & increatum dicimus, omousion incipimus confiteri) ipsorum nefanda caput haereseos amputarent. Frustra autem verbum istud propter Sabellianum declinare se dicunt, & in eo suam impietatem produnt: omousion enim aliud alii, non ipsum est sibi. Recte igitur omousion Patri Filium dicimus, quia verbo eo & personarum distinctio, & naturae unitas significatur.

Præterea, quam apostit ad stabiliendam veritatem Catholicam, & Arianam haereseum conterendam Patres Niceni vocabulum omousion adhibuerunt, demonstratur, 1. ex odio, quo Arianum vocabulum hoc prosequerantur, & quod sanctus Epiphanius eleganter haer. 69. num. 70. exprimit his verbis: Ut serpens bituminis odorem refugit, aut cervae halitum, aut gagate lapidis suffumum, aut styracis fumum; sic Arius & Sabellius Consubstantialis vocem illam, ac professionem vehementer oderunt. 2. Ex eo quod Arianum ad proferendum hoc vocabulum, & abolendam Niceni Symboli memoriam nullum non moverunt lapidem. Et verò quod ad hunc finem egerunt Synodos: quot formulas fidei ediderunt? quanta obstinatione & crudelitate vexarunt orthodoxos, quos per contemptum Omousianos vocabant? Hac nimirum una voce admissa, de sua haereseos actum esse intelligebant, atque de ea propaganda desperabant, quando Filius omousios Patri crederetur. Hanc igitur vocem abolitam esse volebant, ut hominibus persuadere possent Filium Dei non esse propriè de substantia Patris, & creaturam esse, atque mutabilem, & convertibilem. Quae causa, inquit Gregorius Nazianzenus, quæve ratio exiit, ut quod docendum, quod credendum cunctis Ecclesiis fuerat traditum, quodque Patres nostri apostolici viri contra universas haereseos, vel maxime Arianam, quasi quemdam obicem veritatis, quo omnes aditus pestiferæ doctrinae obstruerent, S. Spiritu, catholica ratione posuerunt (nempe quod Filius sit Patri consubstantialis) nunc magno nisu ab his, qui nunc elogio Arianae labis additi sunt, laboretur auferri, nisi ut Filium Dei mutabilem & convertibilem, ut propriè non propria Patris substantia constituisse consingant?

Hinc inter orthodoxos Episcopos sanctissimi quique & præstantissimi tormenta, exilium, mortem subire maluerunt, quam in usque & homousii proserptionem consentire. Quod pertinet illud S. Gregorii Nazianzeni eodem loco: Si diligentius & accuratius attendatis, cur noluerunt de evangelica & apostolica fide, ac eque Patrum traditione, unius essentiae nomen auferre: proculdubio probatis Arianam haereseos subtili compendio, brevi jam sublato hoc nomine intrinsecam. Quod si qui pro humana fragilitate, ut Arimini contigit, subscipere tandem harum vocum suppressionem, brevi postea facti poenitentes, quæ per fraudem vel vim ab eis extorta fuerant, publicè retractarunt, & majori, quam antea, Arianae impietatis odio flagrant, ad publicam usque & homousii professionem redierunt: ut patet ex Gallicanis Episcopis in Concilio Parisiensi post Ariminensem conventum celebrato, ex quo ad Orientales referriunt in hunc modum: Plures monero, qui aut Arimini aut Nicæa

Simonne Theol. Tom. I.

(in Thracia) adfuerunt, sub auctoritate vestri nominis ad usque silentium sunt coacti. Quod verbum à vobis quondam contra Ariomanitarum haereseos inventum, à nobis semper sanctè fideliterque susceptum est. Nam homousion sermonem ad veram & legitimam ex Deo Patre unigeniti Dei nativitatem sumus amplexi, de testantes secundum Sabellii blasphemias ipsam unionem (hoc est, personarum confusionem,) neque aliquam partem Patris esse Filium intelligentes. . . . Hanc igitur fidem semper tenentes, & tenebimus, de testantes quoque eos, qui dicunt: Non erat antequam nasceretur.

Apud Iulian. liq. 11.

§. VIII.

Obj. 1. Vocabulum omousion non reperitur in Sacra Scriptura. Ergo Patres Niceni perperam illud usurparunt. Resp. 1. cum S. Athanasio: Nihil id refert, si quis voces in Scriptura non repertas usurpet, quandoque pias sententias complectitur: contra, haereticus, tametsi voces suas è Sacris Litteris mutuatur, nihilominus suspectus, animoque corruptus audiet à Spiritu S. Quare tu enarras justificationes meas, & affirmis testamentum meum per os tuum? Ita quoque Diabolo, è Scripturis loquenti, os à Domino obturatum est. Contra, beatus Paulus, etsi ex alienis litteris loquatur, Cretenses semper mendaces, & illud, Et ipsius genus sumus. . . . tamen sanctus cum sit, pium animum gerit, & Christi mentem tenens, Magister Gentium est in fide & veritate, & quæ loquitur, cum pietate loquitur.

Lib. de Syn.

Resp. 2. Arianos, quorum hæc est obiectio, sicut & alia quæ proponuntur, non reprehendere Arium, quod multa adhibuerit vocabula, quæ sanè in Sacris Litteris minime reperit: quare ergo Nicenam Synodum reprehendunt? Imò ipsimet, parùm consentientes secum, multas voces usurpant, quæ non leguntur in Scriptura, & ita ipsimet, quod faciunt: reprehendunt. Si efficienda putant, inquit Athanasius, verba in Sacris Litteris non obvia, cur Ario tantum acerbum diffonium, quas nusquam in Scripturis reperias, accumulante, quales sunt, Ex non entibus, & Non erat Filius priusquam gigneretur, & Erat quando non erat, & Convertibilis est, & ineffabilis est, & invisibilis Pater suo Filio, & Filius non novit ne suam quidem substantiam, & quæcumque istiusmodi, in ridiculo suo & impio libello de sua sententia ab illo evomuntur, non contradicunt: sed potius pro iis pugnant, & ob ea cum Patribus suis belligerantur? Aut ubi denique ipsi in sacris libris repererunt vocem ingenitum? aut usque nomen, & illud tres esse hypostasies, &c. Oportuit eos aut sibi ipsis obturmare, aut nihil Patres incusare.

Ibid.

Resp. 3. Vocabulum hoc Omousion non reperiri in Scriptura, quantum ad numerum syllabarum, sed, quod omnino sufficit, reperiri quantum ad sensum. Cognoscat, inquit Athanasius, quisquis est studiosioris animi, hæc voces, tametsi in Scripturis non reperiantur, habere tamen eas eam sententiam, quam Scriptura volunt, & hoc ipsum eas sonare apud illos, quibus aures ad pietatem sunt integre, & minime vitiate. Et verò cum Pater ait Filio: Filius meus es tu: ego hodie genui te, Psalm. 2. & Ex uero ante luciferum genui te, Psalm. 109. item cum dicitur Joan. cap. 1. Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre. . . . Deum nemo vidit unquam. Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit, & cap. 3. Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium suum unigenitum daret: aperte significatur Filium esse verè & propriè Filium Patris, & Patrem esse verè & propriè Patrem Filii; Filium non esse opus seu creaturam, sed genuinum Patris fœtum; processionem Filii à Patre non esse conditionem seu creationem, sed veram & propriè dictam Filii ex Patre nativitatem: unde aperte significatur Filium esse de substantia Patris, proindeque eandem cum Patre substantiam habere, eandem, inquam, vel specie, vel numero: non eandem specie; alioqui multiplex esset

Lib. de decretis Syn. Nic.

N 2 numero

numero substantia divina: Ergo eandem numero, Scripturæ igitur aperte significant Filium esse ejusdem cum Patre substantiæ, eo sensu, quo intellexerunt Patres Nicæni, & consequenter vocabulum *omousson*, prout à Patribus Nicænis usurpatum est, in Scripturis quoad sensum continetur. Vide plura apud S. Athanasium loco citato.

§. IX.

Obj. 2. In rebus ad fidem pertinentibus non licet uti novis vocibus. Atqui vox *omousson* nova fuit tempore Nicænæ Synodi, eo præsertim sensu, quo à Patribus Nicænis usurpata est, Ergo, &c. R. 1. Si non licet uti novis vocibus in exponenda fide, quare ipsimet Ariani novis & eatenus inauditis vocibus utebantur? Quare novis vocibus & eatenus inauditis priores ipsi uti sunt? Certè quod in te laudas, in aliis culpares, magnæ dementiæ est. R. 2. Si novis & impiis, blasphemisque ac Scripturæ repugnantibus vocabulis identidem utuntur novatores ad impugnandam rectam fidem: quare ad eam defendendam non licebit Episcopis, depositi custodibus, uti novis quidem vocabulis, sed pium sensum exprimentibus, sed Scripturæ & Traditioni planè consentientibus, sed idoneis, & quandoque necessariis ad profligandas insurgentes contra sanam doctrinam novitates? At novatores sibi licere volunt, quod Ecclesiæ non liceat, ne clarè damnentur, ut Ecclesiæ definitiones eludere, & simplicibus argutiis suis fucum facere possint, atque ita impune errores suos propagare.

Tib. post
Cont. II. 16.

Appositè ad rem nostram invehitur S. Hilarius adversus Constantium, qui instigantibus Ariani Episcopis, ad proscribendum *Omousson* nihil non moliebatur. Nolo, inquit, verba, quæ non scripta sunt, dici... dico prius, si rectè dici putas: Nolo adversum nova venena novas medicamentorum comparationes, nolo adversum novos hostes nova bella, nolo adversum novas insidias consilia recentia... Novitates vocum, sed prophanas, devitare jubet Apostolus: *ita cur pias excludis?*... Inaccessibile scriptum nūquam legis: nunquid ex hoc negandum erit, quia novum est? Decernis similem Patri Filium, Evangelia non predicant: quid est quod non refugis hanc vocem? In uno novitas eligitur, in alio submovetur. Ubi impietatis occasio patet, novitas admittitur: ubi autem religionis maxima & sola cautela est, excluditur.

Athan. lib. de
syn. & lib. de
decretis syn.
16.

Resp. 3. neg. min. Nam tribus prioribus Ecclesiæ sæculis Filius Patri *omoussos* à Scriptoribus Ecclesiasticis jam dictus fuerat, ut testatur S. Dionysius Alexandrinus in sua contra Paulum Samozatenum epistola, in qua sic eum increpat: *Desertum dicis eum, qui erat natura Dominus, & Verbum Patris, per quem omnia Pater fecit, & quem sancti Patres omousson Patri vocaverunt.* Præterea, Dionysius hic Alexandrinus à Pentipolitanis aliquibus, qui Romam venerant, apud Dionysium Romanum accusatus, quod Filium creaturam esse diceret in suis contra Sabellium scriptis, & eum Patri consubstantiali esse negaret, Dionysius Romanus Synodum Episcoporum Romam convocavit, in qua ab omnibus indignè latus est, quod Filius negaretur esse consubstantialis Patri, & damnata negantium sententia. Episcoporum judicium Pontifex scripsit ad Dionysium Alexandrinum, qui sese purgare iussus, apologiam edidit, rescripsitque ad cognominem Pontificem his verbis: *Ego & in alia epistola scripsi, ubi ostendo crimen, quod deferunt contra me, falsum esse, quasi qui dicerem Christum non consubstantialem esse Deo. Nam tamen dico me id nomen non reperisse, nec legisse alicubi in sacris litteris, tamen argumenta mea, quæ ipsi tacita omiserunt, à re ipsa, significationeque vocabuli non abluunt. Nam & humanum partum pro exemplo adduxi, haud dubie congenerem (hoc est, ejusdem naturæ) idque in verbis meis addens, omnino parentes eo solum alios esse à liberis, quod illi ipsi liberi non sint; alioqui necessarium fore, ut nec parentes, nec liberi sint.*

A. and Ath.
libid.

Vides Orthodoxos in Lybia ex Dionysii Alexandrini contra Sabellium scriptis scandalum accepisse, eò quod in eis videretur illis Filium non consubstantiali Patri dixisse; rem illis tanti momenti visam esse, ut ad Summum Pontificem esse recurrendum judicarent; Pontificem idem cum illis iudicasse, & Synodum convocasse; Synodo graviter displicuisse, quod Filius non consubstantialis Patri dictus esset, & sententiam Filii, cum Patre consubstantialitatem negantem, damnaße; Alexandrinum Dionysium, ne abscinderetur & abdicaretur, apologiam scribere coactum fuisse, nec innocentem se Dionysio Romano & ejus Synodo probasse, nisi ostendendo se non negasse Filium Patri consubstantiali, sed solum ab hac voce abstinuisse, solumque scripsisse, à se in Scripturis non esse repertam, sic tamen ut illius sensum adamussim in scriptis suis expressisset, variis argumentis atque exemplis probando illum esse congenerem Patri, seu ejusdem esse naturæ cum Patre, ita ut tamen Pater & Filius non essent una singularis persona, nec innocentem se Sabellius, sed essent duæ personæ realiter distinctæ, in una & eadem natura per se subsistentes. Ex quibus omnibus apparet eandem sententiam fuisse Nicæni Concilii & trium priorum Ecclesiæ sæculorum, etiam tribus prioribus Ecclesiæ sæculis per vocabulum *Omousson*, seu Consubstantiali, exprimi solitam.

Dices. Sabellius dicebat Filium *omousson* Patri, & ideò ab Ecclesia damnatus est. Ergo falsum est, quod tribus prioribus sæculis Filius Patri *omoussos* in Ecclesia diceretur, & vocabulum hoc *omousson* in Ecclesia reciperetur. *Resp. dist. 1.* partem ant. Sabellius dicebat Filium *omousson* Patri in sensu ecclesiastico, seu in sensu, in quo *omousson* sumebatur à Doctoribus & Scriptoribus Ecclesiasticis, N. In alio & prophano sensu, qui hæreticus erat, & trinitatem personarum tollebat, C. Hinc ad 2. part. ant. *Resp.* Sabellium ab Ecclesia damnatum fuisse, non præcisè quod diceret Filium *omousson* Patri: sed quod diceret in sensu alieno, prophano, & hæretico, Unde sequitur tantum, quod Ecclesia tribus prioribus sæculis non crederet Filium *omousson* Patri, nec vocabulum hoc *omousson* reciperet in eo sensu, quem intelligebat & asserbat Sabellius. Pro quo

Nota. Sabellius nomen *usque* cum exteris & phanatis Authoribus sumebat pro persona, seu substantia singulari, per se subsistente, & divisa à quacunque alia, sicque per *Omousson* intelligebat id quod cum alio esset una & eadem persona; id quod cum alio esset una & eadem substantia singularis, per se subsistens, & divisa à quacunque alia substantia; vel, si vis, per *Omousson* intelligebat unam & eandem personam, seu substantiam singularem, solitariam, & à quacunque alia separatam, diversis nominibus expressam. Unde dicendo Filium *omousson* Patri, dicebat Filium & Patrem esse unam & eandem personam, unam substantiam singularem, solitariam, & ab omni alia separatam, duobus nominibus expressam, sicque tollebat trinitatem personarum in Deo.

Scriptores verò & Doctores Ecclesiastici nomen *usque* usurpabant præcisè pro essentia, substantia, natura; & consequenter vocabulum *omousson* pro persona ejusdem essentiae, substantiæ, naturæ cum alia persona; & dicendo Filium *omousson* Patri, dicebant Patrem & Filium esse duas personas, realiter distinctas, sed nec separatas, nec separabiles, utpotè unius essentiae, substantiæ, & naturæ. *Omousson* igitur, prout accipiebatur à Sabellio, sensum hæreticum exprimebat, sed extraneum & prophanum, ab exteris & phanatis Authoribus mutuatum: prout autem à Doctoribus & Scriptoribus Ecclesiasticis accipiebatur, & ita secundum propriam & veluti domesticam Ecclesiæ acceptionem, exprimebat sensum orthodoxum, fidelique juxta Ecclesiæ acceptionem credendo Filium & Spiritum S. esse *omoussos* Patri, credebant Patrem, Filium, & Spiritum S. esse tres personas unius essentiae, substantiæ, naturæ, Quod est dogma catholicum, ab omnibus

bus firma fide tenendum. Ecclesia igitur damnando Sabellium, non iudicavit Filium Patri *omouison* non esse, sed solum non esse *omouison* in sensu extraneo & prophano Sabellii; neque vocabulum ipsum proscriptit, sed solum sensum illius extraneum & prophanum, quem ad invehendam suam haresim ab exteris & prophanis Scriptoribus mutuatus erat Sabellius; & simul cum vocabulo sensum suum, Doctorum & Scriptorum Ecclesiasticorum scriptis consecratum, à fidelibus retineri voluit, ut patet ex iis quæ temporibus illis gesta fuerunt circa Dionysium Alexandrinum.

§. X.

Obj. 3. Episcopi contra Paulum Samozatenum Antiochiæ congregati sæculo tertio, dixerunt Filium non esse Patri *omouison*. Ergo culpandi sunt Patres Nicæni, quod postea sæculo quarto Filium Patri *omouison* esse dixerint. Hanc objectionem proponit S. Athanasius, & responder, i. si Patribus Antiochenis, qui septuaginta tantum, Nicænorum, qui trecenti fuerunt, numerum opponere non decet (in quo plus æquo erga Antiochenes liberalis est Athanasius,) pro Nicænis Antiochenium antiquitatem metuendam non esse, quia Nicæni definitionis suæ duces habuere duos Dionysios, Antiochenis Patribus ætate superiores, quorum alter Romæ, alter Alexandriæ Episcopus fuit, qui proinde duarum primarum Sedium Antistites fuere, qui Paulum Samozatenum condemnarunt, & nihilominus Filium Patri consubstantialem esse dixerunt: nec solum ita senserunt duo Dionysii, sed & Synodus Romæ à Dionysio Romano in causa Alexandrini congregata, vehementer indignata est negantibus Filium esse consubstantialem Patri, & Alexandrinum ea de re accusatum ad apologiam conscribendam coegit, abscindendum, ni pareret, & abdicandum. Neque numerus, inquit, eorum qui congregati fuere, in comparationem mittendus, ne videantur trècenti illi Nicæneses, eos, qui pauciores sunt, perstringere: neque tempora metuenda sunt, ne priores videantur posteriores exauktorare: omnes enim Patres sunt, sed tamen neque isti (Nicæneses) quasi novum aliquid sapientes, id in scripta retulerunt, neque sui fiducia voces in Scriptura non solemnēs defendunt, sed à Patribus incitati, eorum vocabulis uti voluerunt. Duo enim Dionysii diu ante eos septuaginta fuere, qui Samozatenum sustulerunt, quorum alter Romæ, alter Alexandriæ Præsul erat. Ibi cum quidam Alexandrinum Episcopum accusarent, quasi qui Filium opus & non consubstantialem Patri diceret, & Synodus Romæ coacta indignè tulit, & Romanus ad cognominem sibi Episcopum omnium sententiam perscripsit, &c. Unde

Respondet 2. Si igitur aliquis carpit Nicæneses, quod non dixerint omnia, quæ ipsorum antecessoribus placuerunt, idem quoque meritò carpsit septuaginta Episcopos, Pauli Samozatenis condemnatores, quod ea, quæ antecessorum erant, non observaverint: antecessores autem eorum fuere duo isti Dionysii, ceterique qui Romæ tum congregati fuere. Verum neque hos, neque illos fas est culpare. Omnes enim Christi curam gessere, studique sua contra hæreticos intenderunt: & hi quidem (Antiochenes) Samozatenum, illi verò (Nicæni) Arianam haresim condemnaverunt: bene verò & hi & illi pro subiecta materia (& circumstantiis, in quibus versabantur) scribunt. Quod ut probet,

Respondet 3. Qui Samozatenum sustulerunt, hanc vocem Consubstantialē corporaliter accepere, cum Paulus sophisticari veller, & diceret: Si Christus non ex homine Deus factus est, igitur consubstantialis est Patri, & necessario sequitur tres esse substantias: unam quidem quæ prior sit, ut princeps: reliquas verò duas ex eo oriundas: ideoque merito vitantes illud sophisma Pauli, dixere Christum non esse consubstantialē: non enim ita se habet Filius ad Patrem, ut ille cogitabat. Illi verò, qui Arianam haresim anathemate notarunt, cognoscentes non creaturam, sed genitum

Simonne Theol. Tom. I.

quiddam ex substantia Patris Filium esse, & substantiam Patris originem, radicem & fontem esse Filii, & veram undecumque esse similitudinem genitricem genitoris, & nequaquam eum, uti nos, diversæ naturæ esse, ac proinde separari à Patre, sed ipsius eum esse Filium, nec ab eo dividi posse, sicut nec splendor à luce, & pro se habentes Dionysii exempla, fontem scilicet & Consubstantialis assertionem, & præterea unitricem Salvatoris vocem, Ego & Pater unum sumus, & Qui vidit me, vidit & Patrem meum: His de causis meritò inducti sunt, ut Filium Consubstantialē dicerent.

Itaque juxta S. Athanasium, Patres Antiocheni, cum negarunt Filium Patri consubstantialē esse, Consubstantialē intellexerunt corporaliter, seu quale reperitur in corporalibus, in quibus quod alteri consubstantialē est, non solum propriam & ab omni alia distinctam habet substantiam, sed etiam propriam substantiam & naturam, numero distinctam, & divisam à substantia & natura illius, cui consubstantialē dicitur, ut patet in humanis: pater enim & filius in humanis non solum sunt duæ personæ realiter distinctæ, sed etiam duæ substantiæ, duæ naturæ distinctæ numero, & separatæ. Unde filius in humanis patri consubstantialis est, consubstantiali corporaliter intellecto, quatenus substantia filii & substantia patris sunt duæ substantiæ ejusdem rationis & speciei, realiter ab invicem distinctæ & divisæ, quarum una est principium alterius. Quo sanè sensu in divinis neque Filius Patri, neque Spiritus S. Patri & Filio consubstantialis est: alioquin in Deo non solum tres essent realiter personæ, sed etiam tres essentia, substantia, naturæ numero distinctæ & divisæ, proindeque tres essent divinitates, & tres Dii. Quapropter Antiochenæ Synodi Patres, de Filii divinitate simplicius scribentes, nec exquisitam diligentiam in tractatu hujus vocis Consubstantialis adhibentes, sed illud crassius & corporaliter intelligentes, Filii cum Patre consubstantialitatem inficiati sunt, in eo omnem curam habentes, ut quod Samozatenis excogitaret, tollerent, & docerent ante omnia Filium fuisse, eumque non ex homine Deum esse factum, sed cum Deus esset, induisse servi speciem, & cum Verbum esset, carnem esse factum.

Patres verò Nicæni, cum Filium Patri consubstantialē dixere, Consubstantialē intellexerunt subtilius & incorporealiter, seu, ut ita loquar, à fece, qua in corporalibus inficitur, depuratum, quo modo ante Antiochenam Synodum intellexerant duo Dionysii cum Concilio Romano; hoc est, sumperunt pro eo, quod essentiam, substantiam, naturam unam & eandem habet cum alio, sive unam & eandem tantum specie & definitione, sive etiam unam & eandem numero habeat; vel si vis, sumperunt pro eo, quod habet cum alio similitudinem in essentia, substantia, natura absolutissimam, exclusa omni omnino dissimilitudine. Hoc autem sensu Patres Nicæni Filium Patri consubstantialē dicentes, Antiochenis Patribus non contradixere, & Arianam contrivere infidelitatem, una voce declarando Verbum non esse creaturam, sed genuinum Patris factum, de substantia Patris natum, Patri coeternum, nihil commune cum creaturis habentem, à Patre indivisum & indivisibilem, Patri æqualem, eadem cum Patre immensitate, omnipotentia, bonitate, &c. immensum, omnipotentem, bonum, &c. unum solum verum cum Patre Deum, utpote unam solam & veram habentem cum Patre divinitatem.

Itaque quia Eusebius & Arius, ante tempora quidem fuisse Filium dicerent, sed tamen factum esse, & unum ex creaturis esse docere conarentur, & dictum illud, ex Deo, non ita interpretarentur, ut Filium genuinum ex Patris utero natum crederent, sed eum ita ex Deo esse, ut cetera creata, affirmarent, & similitudinis unitatem Filii cum Patre negarent, essentia aut natura constare, ut solidè Filius Patri suo similis haberi possit, sed consensu dogmatum, rationeque doctrinæ eam similitudinem constare esse: & quia

intersepiebant, & omnibus modis alienabant essentiam Filii à Patre, aliud ei initium existendi affingentes, ad creaturarum censum eum detrahebant: ideo Nicæa congregati Episcopi, conspicati eorum hominum, qui ita sentiebant, vafriorem, collectis in unum, quæ ex sacris litteris ad sententiam suam tuendam facerent, liquidius rem exponentes, Filium consubstantialiorem esse asseverarunt, ut ingenuitas & vera natura Filii inde significaretur, nihilque cum eo res creatas commune habere edoceret. Vocis enim istius exquisita ratio eorum simulationem, cum dicunt eum ex Deo esse, patefecit, & omnes eorum argutias, quibus simpliciores fallunt, excludit.

Egregiè hæc S. Athanasius. Attamen superest mihi scrupulus circa Consubstantialis acceptionem, quam Antiochenis attribuit, cum ait eos vocem hanc intellexisse corporaliter, & Filium non consubstantialiorem Patri dixisse, ne tres in Deo essentias & naturas realiter distinctas, ac separatas, atque ita tres Deos admittere cogerentur. Etenim quomodo sic intellegere potuerunt Consubstantiali? cum Dionysii Alexandrini ad Paulum Samozatensem epistolam præ manibus haberent, & ita ignorare non possent, Christum Patri consubstantialiorem à Patribus dictum esse, & quo sensu dictus esset? Quomodo Filium Patri non esse consubstantialiorem dixerunt? cum Catholicè sentirent de Trinitate, & ita crederent tres realiter personas divinas unius gloriæ, maiestatis, potentie, divinitatis, ac proinde unius essentia, substantia, nature, quod erat credere trium personarum divinarum consubstantialitatem: cum præ oculis haberent recentissimum factum duorum Dionysiorum, & Synodi Romanæ, Dionysio scilicet Alexandrino Romæ accusato, quod scripisset Filium non esse consubstantialiorem Patri, Dionysium Romanum cum sua Synodo indignè tulisse, quod Filius non esse Patri consubstantialis diceretur, & Filii cum Patre consubstantialitatem asseruisse, Dionysiumque Alexandrinum ad sese purgandum compulsum fuisse: cum Pauli sophisma explodere nullo negotio possent, non Consubstantiali negando, sed germanam & ecclesiasticam Consubstantialis significationem exponendo?

Et verò Dionysius Alexandrinus in sua ad Paulum epistola confutat eum, non negando, sed asserendo Filii cum Patre consubstantialitatem. *Deseruius dicis, inquit, eum, qui erat natura Dominus & Verbum Patris, per quem omnia Pater fecit, & quem sancti Patres hominibus Patri vocaverunt; de Deo enim nos docuerunt.* Quomodo ergo ii, apud quos tanti ponderis fuit Dionysii Alexandrini autoritas, dici possunt Paulum confutasse, Filii cum Patre consubstantialitatem non asserendo, sed negando, & quidem contra SS. Patrum traditionem, quam proinde vel ignorasse, vel contempsisse dicendi sunt, quorum tamen utrumque valde injuriosum est Episcopis sanctificare pariter & doctrina insignibus, quales tamen fuerant plerique saltem ex Antiochenæ Synodi Patribus? Denique supposito quod Antiocheni Patres Filium non consubstantialiorem Patri dixerint, valde mirum est, non esse ad Romanum Pontificem delatos, tanquam reos violatæ fidei Catholicæ, sicut paucis antè annis delatus, quamvis immerito, fuerat Alexandrinus Episcopus, neque aut à Sede Apostolica damnatos fuisse, aut palinodiam recantasse.

His omnibus addo, Patres Antiochenos, ad damnam Pauli impietatem, Filium Patri consubstantialiorem eo sensu, quo confessi sunt Patres Nicæni, confiteri debuisse, & confessos esse, Sic argumentabatur Paulus. Si Christus fuit ante Mariam, & non ex homine Deus factus est, fuit ab æterno natura Deus; vel, si Verbum, quod in tempore caro factum est, fuit ab æterno Deus, & non tantum Verbum Dei, non propria, sed Dei substantia existens, sunt duo Dii. Atqui Ecclesia duos Deos non constituit, sed unum naturæ & substantia Deum improductum & æternum, & alterum in tempore existentem, non naturæ sed adoptione Deum, qui Christus est. Ergo, &c. Hæc sentis, inquit Dionysius Alexandrinus, &

loqueris blasphemè, iniquitatem contra Deum denuncians; quod qui Verbum Patris Jesum unigenitum dicit Deum, duos Deos dicit; ut te auctore nemo dicat Christum Deum ante secula, & tu non dicens Deum ante secula, sed te Ecclesiam vocans, Ecclesia, inquis, duos Deos non dicit, neque traditum accepit. Tu verò duos tibi tradidisti, unum ante secula ingentum, & unum electum Deum in extremis temporibus, qui est Christus. Sic enim non mihi scripsisti, sed qui audierunt, mihi scripserunt sic te docere.

Hanc autem Pauli impiam doctrinam damnant Antiocheni Patres in sua ad Paulum epistola, in qua relata ad doctrinam ejus modò expositam, sic loquuntur: *Hunc autem Filium genitum, unigenitum, imaginem Dei invisibilem, primogenitum omnis creature* (hoc est, genitum ab æterno, & consequenter ante cujuscumque creaturæ productionem) *sapientiam, & Verbum, ac virtutem Dei ante secula, non præcognitione, sed substantia & hypostasi Deum, Dei Filium, cum in veteri & novo Testamento cognoverimus, confitemur, & predicamus.* Qui autem contra dicit, *Filium Dei non esse ante constitutionem Mundi, dicitque, credere, & confiteri esse Deum, non esse aliud, quam duos Deos predicare; qui Filium Dei non esse Deum predicat; hunc alienum esse ab Ecclesiastica regula arbitramur, & omnes Ecclesie Catholice consentiunt.* Et Coloss. c. i. inferius, recitatis Apostoli verbis, *Omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, sic prosequuntur: Quippe qui verè est, & operatur, utpote Verbum simul & Deus, per quem omnia fecit Pater, non tanquam per instrumentum, neque tanquam per scientiam, non per se existentem: generavit enim Filium Pater tanquam ætèrnum viventem, & per se existentem, omnia in omnibus operantem, &c.* Et inferius: *Qua de causa idem Deus & homo Jesus Christus prophetabatur in lege & prophetis, & ab omnibus in Ecclesia, qua sub celo est, creditus est Deus quidem, qui se ipsum exinanivit, cum esset æqualis Deo, homo verò ex semine David secundum carnem, &c.*

His verbis Antiochenes clarè definiunt, 1. Verbum, quod in tempore caro factum est, ab æterno existisse, utpote ab æterno genitum à Patre de substantia Patris, proindeque verum Dei Filium unigenitum; genitum verò, non ut actum anapostaton, & subsistentem in alio tantum, quale est verbum mentis in homine; sed ut actum per se viventem, & per se subsistentem, ac proinde ab æterno propriam subsistentiam, & personalitatem habuisse, & ita ab æterno fuisse Verbum, imaginem, sapientiam, & virtutem Patris, non per modum alicujus adherentis, vel inherentis, sed per modum substantia viventis ac per se existentis, seu per modum personæ realiter distinctæ à persona Patris: sicut in humanis pater & filius sunt duæ personæ, duæ substantiae viventes, & per se existentes, realiter distinctæ.

2. Verbum, utpote verum Dei Filium, de substantia Patris genitum, esse substantia & hypostasi Deum, Deo Patri æqualem, & consequenter Christum, seu Verbum, in tempore incarnatum, esse verum Deum & verum hominem, verum scilicet Deum per essentiam, substantiam, naturam, quam à Patre accipit in æternitate, & verum hominem per humanitatem, quam suscepit in tempore; neque tamen duos esse Deos, sed unum tantum, licet non solum Pater, sed etiam Verbum sit Deus, & substantia per se subsistens.

Ex his autem sic arguuntur. Qui dicunt Verbum seu Filium esse ab æterno substantiam per se existentem, & verum Deum Deo Patri æqualem, nec tamen Patrem & Filium esse duos Deos, sed unum esse Deum, constituntur unam esse divinitatem, ac proinde unam essentiam, substantiam, naturam Patris & Filii. Sicut enim duæ personæ humanæ non sunt unus homo, quia non est una realiter humanitas utriusque, sed sunt duo homines, quia distinctas habent & divisas realiter humanitates; ita duæ personæ divinae non sunt unus Deus, sed duo Dii, si non est una realiter utriusque divinitas, sed habent divinitates distinctas & divisas realiter. Uno

Verbo,

Verbo, duas personas divinas esse unum realiter Deum, nihil aliud est, quam duarum personarum divinarum unam esse realiter divinitatem: sicut duas personas humanas esse unum realiter hominem, nihil aliud esset, quam unam esse realiter humanitatem duarum personarum humanarum.

Atqui Patres Antiocheni in sua fidei professione dicunt Verbum seu Filium esse ab aeterno substantiam per se existentem, & verum Deum Deo Patri æqualem, nec tamen Patrem & Filium esse duos Deos, sed unum esse Deum. Ergo in sua fidei professione consentiunt unam esse divinitatem, ac proinde unam essentiam, substantiam, naturam Patris & Filii, & consequenter in sua fidei professione confitentur Patrem & Filium esse consubstantiales eo sensu, quo Filium Patri consubstantialem in suo Symbolo confitentur Nicæna Synodus: quantumvis abstinerint à vocabulo Consubstantialis, imò & fortasse illud à personis divinis summoverint corporaliter intellectum, ut vult S. Athanasius, vel, ut libentius dicerem, intellectum in sensu Sabellii.

Nota. Paulus Samozatenus dicebat Deum Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum unum esse Deum: *Verbum Dei, ejusque Spiritum inesse Deo perpetuo, sicut hominis in corde proprium verbum inesse cernimus: Filium Dei substantiam habere per se nullam, sed in Deo subsistere.* Sicut igitur verbum hominis cum homine non sunt duo homines, sed unus homo, quia verbum hominis cum homine non dicit duas substantias per se existentes, sed unam per se existentem, in qua & per quam subsistit verbum ipsum; ita juxta Paulum, Filius & Spiritus Sanctus cum Patre non sunt tres Dii, sed unus Deus, quia juxta illum, Filius & Spiritus sanctus cum Patre non dicunt tres substantias per se existentes, sed unam, singularem, & solitariam substantiam per se existentem, in qua & per quam ab aeterno Filius & Spiritus sanctus subsistunt. Unde sicut dici potest verbum hominis esse *omousion* homini aliquo sensu, quatenus una & eadem est substantia hominis & verbi in homine & per hominem existentis; ita Paulus dicere potuit Filium & Spiritum sanctum esse *omousion* Patri in sensu extraneo & hæretico, intelligendo scilicet unam & eandem esse substantiam Patris, & Filii, ac Spiritus sancti in Patre & per Patrem existentium, proindeque unam, singularem, & solitariam esse in Deo personam, nempe personam Patris, in qua & per quam subsistunt Filius & Spiritus sanctus, sicut accidentia subsistunt in & per substantiam, cujus sunt accidentia.

Samozatenus igitur *omousii* nomine hoc sensu abutentem damnare, ipsumque nomen sic intellectum, vel potius nominis abutium proscribere potuerunt, simul confitentes Filium *omousion* Patri in eo sensu, in quo tunc Ecclesia post sanctos Patres, duosque Dionysios, ac Synodum Romanam confitebatur, *usque* nomine non subsistentiam, seu substantiam per se subsistentem, sed præcisè substantiam, essentiam, naturam, atque ita *omousii* vocabulo, non id, quod unam & eandem cum alio substantiam habet, sed præcisè id, quod habet cum alio unam & eandem essentiam, substantiam, naturam, intelligendo. Perperam ergo ab Arianis & *Homœusianis* Antiocheni Patres Nicæni Patribus opponebantur.

§. XI.

Opponebant præterea Synodi Nicænae adversarii, vocabulum *omousion* quosdam scandalizasse, & multos conturbasse. Item obscurum & ambiguum esse. Item dictum de Filio cum Patre, multas in utroque imperfectiones importare. Item in suo conceptu dicere substantiam quandam præsubjectam, duosque inde enatos, quos consubstantiales dicimus. Unde sic argumentabantur: Si Filius est Patri consubstantialis, necesse est ante eos præexistere, & præsubjectam esse materiam, ex qua isti nascantur, atque inde futurum est, ut non hic Pater, ille sit Filius, sed ambo inter se fratres sint. Quod absurdum est.

Simonet Theol. Tom. I.

Ad 1. Respondet sanctus Athanasius, 1. vocabulum *omousion* non esse per se causam scandali; alioqui non modò aliquos scandalizasset, aut multos tantum conturbasset, sed scandalizasset, & conturbasset omnes. At è contra vocabulum illud suscipere in Nicæno Concilio ex toto Orbe Christiano convocati Episcopi plusquam trecenti, & in Ariminensi Synodo Episcopi centum & quinquaginta, antequam scilicet vim & fraudem paterentur. Unde si qui ex hoc vocabulo scandalum passi, & conturbati sunt, hoc non ipsi vocabulo, sed malè illud malo animo interpretantium pravitate attribuendum est, qui similes sunt Manichæis legem blasphemantibus, quibus istius mali causa non fuit Scriptura divina, sed ipsorum animi perversitas: item similes Phariseis, qui olim se de doctrina Christi scandalizari & conturbari causabantur, non quòd illis verba Christi scandalum afferrent, sed quia benè à Christo dicta, malè ob animi sui perversitatem excipientes, sibi ipsi scandalum pariebant: similes denique iis, qui Epistolam Apostoli culpantes, non Pauli, sed suam inscitiam, & perversum animum arguebant.

2. Neminem proculdubio eorum, qui piè sentiunt de Christo, scandalizari, aut conturbari propter vocabulum *omousion*; cum è contra illud defendant, & asserant: superesse igitur Arianos, quibus ista offensio nascitur: mirum autem minimè videri debere, quòd indignantur vocabulo, quo eorum hæresis tollitur, & quod eis non scandalum, sed dolorem affert, quia in illo de eorum hæresi trophæum erigitur. Non majorem igitur causam esse contra vocabulum *omousion* obmurmurandi, quàm contra Christi Crucem, eò quòd, ut dixit Apostolus, Judæis scandalum sit, & Gentibus stultitia. Ceterum quemadmodum Crux mala non est; nobis enim credentibus Christus est Dei virtus, & Dei sapientia, etiamsi Judæi insaniant; ita quoque Patrum verba (usque scilicet & *omousion*) mala non sunt, sed utilia iis, qui ea legitime perlegunt, vimque in se continent omnis hæresis extinguenda; etiamsi Ariani subinde rumpantur, semetipsos condemnantes.

Ad 2. Respondet, Arianos, dato quòd dicendo *usque* & *omousii* voces obscuras esse, sincerè loquerentur, non debuisset dicere: *Has voces rejicimus; sed cupimus earum interpretationem à peritis condiscere: alioqui deberent, quæcumque in sacris Litteris non intelligerent, rejicere, & criminari eorum Scriptores: sed ea maxime hereticorum, & minime Christianorum audacia est: quæ enim non intelligimus in Scripturis, non abdicamus; sed requirimus ab illis, quibus Dominus revelaverit, & ab eis discere cupimus.* Ita S. Athanasius, qui deinde petit ab iis, qui prædictarum dictionum obscuritatem accusant, ut confiteantur ea, quæ statim subjunguntur, & anathemate execrentur eos, qui sentiunt, ex non entibus produisse Filium, & non fuisse priusquam existeret, & creaturam opusque esse Verbum Dei, & natura convertibilem esse, & ex alia substantia esse, & in summa, anathemate detestentur Arianam hæresim, istius impietatis inventricem; & deinceps non dicant, Ejicimus has voces; sed, Nos sic eas intelligimus, ut ita verisimilem causam habeant eas recusandi.

Addit S. Doctor, prædictarum dictionum criminatores, si Arianam hæresim ejusque blasphemias sincerè & ex animo damnarent, jam dictiones illas non esse repudiaturas, aut prætentam earum obscuritatem causaturos; sed è contra suscepturos libenter, eosque ea de re ipsos sibi confcios non posse non esse: cum manifestum sit, Filium non esse creaturam, aut natura convertibilem, neque ex non entibus, sed de Patris substantia ab aeterno existere, idem planè esse, ac Filium esse Patri consubstantialem. *Sat scio, inquit, & persuasum mihi habeo, eos ipsos hoc quoque agnoscere, si ista confiteantur, & execrentur Arianam hæresim, non repudiaturas Synodi Nicænae dictiones. Ideo enim Patres, qui dixerant ex substantia Patris genitum esse Filium, statim subintulerunt, Eum Patri consubstantialem esse credimus, eosque,*

Arian. l. de
Syn.

etque, qui superiora illa dicunt, anathemate excommunicantur; ut ostenderent dicta sua ista ex se mutuo pendere, & hoc ipsum eas voces præferre: & qui eas voces confessus fuerit, prorsus eandem sententiam concepturum esse; contra vero, qui ita non sentirent, sed illas calumniarentur, omnibus modis Christi hostes apparituros.

Ex his obiter Nota. 1. Novum non esse, quod hæretici, ad eludendas Ecclesiæ definitiones, easque cum fūco & colore aliquo repudiandas, obscuritatem illarum prætexant. 2. Hanc obscuritatis criminatio- nem vanam esse & frivolam, nec definitionibus Ecclesiæ reluctantes ab inobedientiæ & schismatis crimine excusare posse; alioqui Scripturas divinas ob earum obscuritatem rejicere, & sacros Scriptores impune criminari possemus. Quod tamen singularis audaciæ est, & qualis non in Christianis, sed in solis hæreticis reperitur. 3. Dato quod aliqua Ecclesiæ definitio obscura sit, etiam tunc primum omnium in obsequium Christi intellectum captivandum esse, definitioni purè ac simpliciter acquiescendo: sicut, si fideles esse volumus, Scripturas, quas ut divinas proponit nobis Ecclesia, ante omnia, quantumvis obscura sint, & interpretatione indigeant, ut divinas suscipere debemus. 4. Definitionis Ecclesiæ, quæ nobis videtur obscura, interpretationem querendam non esse ab Ecclesia per novam definitionem, quæ fortasse nobis adhuc obscura, vel etiam obscurior videretur, proindeque alia ulteriore explicanda foret; unde nullus fieret finis in definitionibus: sed sufficere, si consulantur pii & docti viri, quibus nullo tempore caput Ecclesiæ, & quorum iudicio standum est, ne jure merito de nobis dicatur illud Apostoli: *Semper discētes, & nunquam ad scientiam veritatis pervenientes*. 5. Definitionem Ecclesiæ plerumque obscuram videri iis tantum, qui hæresim ab Ecclesia damnatam damnare nolunt, quia tamen semel sincerè damnata, obscuritas omnis illic evanesceret, omniaque illis plana & aperta evaderent. Plerumque igitur prætexta ista definitionis obscuritas aliud non est, quam voluntaria mentis cæcitas in hominibus addictis errori, quem proinde amant perditè, & loco veritatis, spreto Ecclesiæ iudicio, imò & contempto conscientia reclamantis stimulo, retinere volunt.

Ad 3. Respondet S. Athanasius, sicut voces Filii & Patris ab humanis ad divina transferuntur, seclis imperfectionibus, quibusculum rationes patris & filii reperiuntur in humanis; ita Consubstantialis nomen ab humanis ad divina, seclis imperfectionibus, quibusculum in humanis pater & filius consubstantiales sunt, transferri; neque potiorē rationem esse, cur voces Patris & Filii, cum de Personis divinis dicuntur, accipiantur incorporaliter, & non sic quoque accipiantur Consubstantialis nomen, cum etiam dicitur de Personis divinis. Quod à S. Doctore rectè dictum esse, probatur ex eo quod in divinis, sicut & in humanis, necesse sit, Filium Patri consubstantialem esse ea ratione & eo modo, quo filius ejus est, & est de substantia illius.

Hæc autem sunt verba S. Doctoris: *Ue cum factum, seu filium, dicimus, non id de eo humano more intelligimus; & certi Patrem ejus Deum esse, non corporales de eo inimus cogitationes, sed istius modi exempla & dictiones aures quidem percipimus, interrim tamen congruentes de Deo intellectus concipimus; non enim Deus, ut homo: ita cum eum Consubstantialē audimus, transcendere debemus omnem sensum, & secundum divinam parabolam, intellectualliter intelligere ea, quæ nobis apponuntur, ut cognoscamus non voluntate, aut adoptione, sed genuinum esse Filium, verè ex Deo enatum, uti vitam ex fonte, & splendorem ex luce. Alioqui quæ ratio esset, cur has voces factum & filium non corporaliter, Consubstantialē verò quasi de corporibus intelligere velimus? præsertim cum non de alia atque alio ista referantur, sed de quo factus, seu filius, de eodem quoque vox Consubstantialis predicatur.*

Ad 4. Respondet, ad hoc ut unus sit alteri con-

substantialis, frustra requiri eomunem aliquam substantiam præsubjectam, ex qua sint enati; sed satis esse, si unus ex altero verè natus sit, sive ex eo alii etiam nati sint, sive non. Cum enim is, qui genitus est, hoc ipso quod genitus est, non possit non esse naturæ omnino similis cum eo, à quo genitus est; qui genitus est, hoc ipso quod genitus est, non potest non esse consubstantialis substantiæ, quæ ipsum genuit, sive alios etiam genuerit, sive non. Quod si quilibet, inquit, substantiæ genitrici suæ consubstantialis est, cum id certè quod ex alio nascitur, ei, quod ipsum gignit, simile sit, non opus erit, ut requiramus tres substantias, sed id solum pervestigandum est, an hoc ex illo verè natum sit. Nam etsi contingat non esse duos fratres, sed tantummodo unum ex illa substantia gigni, non propterea quia alter natus non est, is qui genitus est, alterius substantiæ dici poterit; sed solus cum sit, aequè habendus est genitori suo consubstantialis; alioqui quid diceremus de filia Jephthæ, quæ unigenita erat? aut de filio Viduæ, quem Dominus à morte excitavit? cum ipse fratrem non haberet, sed unicus esset. At uterque propterea parenti suo consubstantialis non erat? imò omnibus modis erant, quia liberi erant, & hoc proprium liberorum est erga parentes suos.

ARTICULUS VI.

Utrum inter se pugnent omouision & omœuision: ita ut si Filius rectè dicatur omouisionis Patri, non possit rectè dici ei omœuisionis, aut vicissim.

RESPONSIO I.

Filius non solum omouisionis, sed etiam omœuisionis Patri rectè dicitur.

P Rob. Nam 1. Apostolus dicit Filium esse *imaginem Dei invisibilis, & figuram substantiæ ejus*. At imago & figura vel similis est prototypo, vel non est imago & figura: imaginis enim & figuræ essentialis est prototypum exprimere, nec illud exprimere potest absque similitudine. 2. S. Alexander Alexandrinus Episcopus in sua ad cognominem Constantinopolitanum Episcopum epist. illud: *Ego & Pater unum sumus, à Christo dictum esse ait, quod ita natus sit Filius, ut paternam effigiem exactè retineat, ut qui omnimodam ipsius naturæ suæ similitudinem expresserit, ac sit nulla re discrepans imago Patris, & prototypi expressa figura*. 3. S. Athanasius sic loquitur orat. 3. contra Arianos: *Principio institum fuit in cuiusque animo, & sempiternum Deum habere Filium Verbum, sapientiam, virtutem; atque hæc esse ipsius imaginem & splendorem. Ex his porro, quæ dicta sunt, oritur ut semper (Filius) sit ex Patre, ut sit substantia similis ei, qui genuit*. 4. Episcopi Gallicani in sua ad Orientales Synodica hæc scribunt: *Similitudinem quoque ejus ad Deum Patrem non inviti audientes; quippe cum imago invisibilis Dei sit. Sed eam solum similitudinem dignam ad Patrem intelligentes, quæ veri Dei sit ad verum Deum, qualis est vera similitudo in essentia, seu substantia: vero enim Deo similis esse non potest in substantia, nisi verus Deus*.

Accedit ratio convincens. Nam de ratione Filii propriè dicti est, quod sit Patri similis in substantia. Unde productio Filii, seu generatio, dicitur processio viventis à vivente in similitudinem naturæ. Atqui Filius in divinis est Filius propriè dictus, seclis imperfectionibus, quæ in humanis reperiuntur. Ergo, &c. Hoc argumentum suggerit S. Athanasius orat. 3. contra Arianos, cum ait: *Quod æternus sit Rex Christus, ex superioribus patet, neque est, qui super ea re controversiam moveat; cum enim sit Filius Dei, sequitur ut sit similis Deo: cum verò sit similis Deo, omnino necesse est, ut sit Dominus & Rex. Ipse enim, inquit, qui vidit me, vidit & Patrem. Et Sanctus Hila-*

Coloss. 1.

Hebr. 1.

Ap. Theod. 1. i. hist. c. 4.

a. ad Tim. 2. 1.

ibid.